

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถที่ติดตัวของมนุษย์แต่ละคนมา เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต เป็นเรื่องของการพัฒนาคน เป็นการสร้างทุนมนุษย์ อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ คนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะเป็นพลังที่มีคุณภาพของชุมชนและสังคม อันจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในโลกยุคใหม่นั้นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ หากคนได้รับการพัฒนาและได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด คนจะเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการศึกษาจะไม่ใช่มูลค่าของสังคม ไม่ใช่ตัวขับเคลื่อนเพียงประการเดียวในสังคม แต่ก็คงไม่มีใครปฏิเสธว่าการศึกษาเป็นเสมือนสิ่งหล่อเลี้ยงและหล่อหุ้มสังคมและบ้านเมืองให้เกิดการพยุงตัว ไม่ให้ก้าวไปอย่างเลื่อนลอยหรือล้มลงอย่างไม่เป็นท่าการศึกษาจึงนับเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งใหญ่ หลวงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งทุกภาคส่วนของสังคมต้องยอมรับและร่วมขับเคลื่อนไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ให้ได้ในอนาคตข้างหน้า ในปัจจุบันได้มีการปรับระบบการเรียนการสอนไปค่อนข้างมาก มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น ผู้เรียนมีความสุขมากขึ้น ทั้งนี้ จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับที่ผ่านมา รัฐบาลพยายามจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประชาชนให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ ซึ่งการจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ นั้น มีเกณฑ์ที่สำคัญที่ใช้ในการวัดคุณภาพทางการศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพและประสิทธิภาพที่สำคัญของการเรียนการสอน ดังที่ บลุ่ม อ่างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [1] กล่าวไว้ว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่บ่งชี้คุณภาพของนักเรียน จึงทำให้นักการศึกษาพยายามศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้เกิดสภาพที่เอื้ออำนวยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างดีที่สุด ดังนั้นการที่นักศึกษาจะสามารถจบการศึกษาเพื่อออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมมาจากปัจจัยต่าง ๆ หลายๆ ปัจจัย ซึ่งจากการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด อ่างใน ไกลรุ่ง เก่าบริบูรณ์[3] ปรากฏว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การที่นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียนไม่เหมือนกัน สาเหตุหนึ่งมาจากระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ต่างกัน นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความตั้งใจในการเรียน และประสบผลสำเร็จในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำที่มักจะขาดความสนใจ ไม่ตั้งใจเรียน และประสบความล้มเหลวในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Brown [2] ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่

สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประกายทิพย์ พิชัย อ่างใน [3] ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นอกจากนี้จากผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็ก มีผลทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยเฉพาะการฝึกความเป็นอิสระ ให้พึ่งตนเองตั้งแต่เด็ก อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วย เช่น การศึกษา อาชีพของครอบครัว ความสนใจและความคาดหวังของผู้ปกครอง บุคลิกภาพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาเทคนิคการผลิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 ที่เรียนในรายวิชาที่ผู้วิจัยสอนอยู่ ปรากฏว่ามีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง และมีลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ คือขาดความกระตือรือร้นในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ค่อยสนใจการเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน เหม่อลอยขณะเรียน ชอบลอกการบ้านและไม่ส่งงานตามกำหนดเวลา และผู้วิจัยยังได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยการสอบถามอาจารย์ประจำวิชาที่สอนในสาขาวิชาเทคนิคการผลิต ของแต่ละสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา พบว่านักศึกษายังขาดความสนใจและตั้งใจเรียน เช่น ชอบนอนหลับในห้องเรียน และคุยกับเพื่อนในเวลาเรียน เหม่อลอยไม่สนใจการเรียน มีความกระตือรือร้นน้อย ขาดความรับผิดชอบในการเรียนและงานที่มอบหมาย เป็นต้น เมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่ทำให้ นักศึกษามีพฤติกรรมเหล่านี้ ครูอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่าน่าจะมาจากสภาพครอบครัวที่ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ในการดูแลบุตร อาจจะมาจากนักศึกษาไม่ได้พักอยู่กับผู้ปกครอง หรือผู้ปกครองไม่มีความรู้พอที่จะให้คำแนะนำนักศึกษาได้ เมื่อนักศึกษาเกิดปัญหาในการเรียนและไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงจิตลักษณะของตัวนักศึกษาเองที่เฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การคบกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมในการเรียนไม่เหมาะสม ไม่สนใจเรียน หรือวิธีการสอนของครูไม่เหมาะสม ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเรียนไม่เข้าใจ

ดังนั้นจากรายละเอียดข้างต้นผู้วิจัย ซึ่งมีอาชีพเป็นครูและมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้คนที่มีคุณภาพ ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียนและการทำงาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาเทคนิคการผลิตระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ของสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการ

อาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยที่ปรากฏไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปลูกฝัง และส่งเสริมให้นักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่เตรียมตัวเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ซึ่งจะทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียน การทำงาน เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยที่ศึกษา ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาเทคนิคการผลิตระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5

1.4.2 นำปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 งานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5

1.5.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 741 คน

1.5.3 ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1.1 ตัวแปรด้านข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

- อายุ
- สถานศึกษา
- วิธีการเข้าศึกษา
- เกรดเฉลี่ยสะสม 3 ภาคเรียน
- ที่อยู่อาศัยขณะกำลังศึกษา
- สถานภาพการสมรสของบิดามารดา
- จำนวนพี่น้องที่กำลังศึกษาอยู่
- ผู้อุปการะในการศึกษา
- อาชีพของบิดา
- อาชีพของมารดา
- รายได้ของบิดามารดา

1.2 ตัวแปรด้านความคิดเห็น

- ความสัมพันธ์และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน
- คุณภาพการสอนของครู
- ระบบครูที่ปรึกษา
- สภาพแวดล้อมในการเรียน

2. ตัวแปรตาม คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้กำหนดข้อตกลงดังนี้

1.6.1 ความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามที่ได้ ถือว่าเป็นคำตอบ และเป็นคะแนนที่ตรงตามความเป็นจริงที่เชื่อถือได้

1.6.2 การตอบแบบสอบถามถือว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจและจริงจังในการตอบแบบสอบถามเท่าเทียมกัน และไม่มีอคติในการตอบแบบสอบถาม

1.6.3 การจัดรายวิชาที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้กับนักศึกษามีลักษณะวิชาที่ใกล้เคียงกันเนื่องจากใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเดียวกัน

1.7 ข้อจำกัดในการวิจัย

1.7.1 งานวิจัยนี้ถูกจำกัดเฉพาะสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคการผลิต จำนวน 9 แห่ง

1.7.2 งานวิจัยถูกจำกัดเฉพาะกลุ่มประชากรที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาเทคนิคการผลิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เนื่องจากต้องการนำผลการเรียนของนักศึกษา 3 ภาคการเรียนมาหาค่าเฉลี่ย

1.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.8.1 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาเทคนิคการผลิต ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

1.8.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แรงขับ หรือแรงกระตุ้นให้นักศึกษาพยายามที่จะประกอบพฤติกรรม ที่ส่งเสริมให้ตนเองประสบความสำเร็จตามมาตรฐานความเป็นเลิศทางการเรียนที่ตนตั้งไว้

1.8.3 ปัจจัย หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยคาดคะเนว่ามีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

- 1.8.4** สาขาวิชาเทคนิคการผลิต หมายถึง สาขาวิชาหนึ่งของประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ที่เปิดสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนการสอนในด้านกระบวนการผลิตชิ้นงานทางด้านโลหะ
- 1.8.5** วิธีการเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาเทคนิคการผลิต หมายถึง วิธีการที่สถานศึกษาแต่ละแห่งใช้ในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งประกอบด้วยการใช้ระบบโควตา การสมัครเรียนโดยไม่มี การสอบ และการสอบแข่งขัน
- 1.8.6** ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การที่บิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันรักใคร่ปรองดอง ร่วมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว
- 1.8.7** ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง สภาพการเงินของครอบครัว ค่าใช้จ่ายในครอบครัว และภาระของผู้ปกครอง
- 1.8.8** ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน หมายถึง การที่นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักศึกษาทั้งด้านวิชาการและไม่ใช่วิชาการ โดยรูปแบบความสัมพันธ์ที่ดีต้องมีพฤติกรรมในทางส่งเสริมการศึกษา
- 1.8.9** ระบบครูที่ปรึกษา หมายถึง หน้าที่ที่มีต่อความรับผิดชอบตามตำแหน่งของบุคคลที่สถานศึกษาแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำดูแลนักเรียนนักศึกษาในกลุ่มที่รับผิดชอบให้ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษาและการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 1.8.10** คุณภาพการสอนของครู หมายถึง การสอนที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษา
- 1.8.11** สภาพแวดล้อมในการเรียน หมายถึง สภาพการณ์และลักษณะต่างๆ ในห้องเรียนและโรงฝึกงานที่สามารถสังเกตและรับรู้ได้ ซึ่งประกอบด้วยบริเวณพื้นที่ การจัดวางเครื่องมือเครื่องจักร เครื่องป้องกันอันตรายป้ายนิเทศเตือนอันตราย รวมทั้ง ระบบแสงสว่าง เสียง และระบบการถ่ายเทอากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

1.8.12 ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีคุณวุฒิทางด้านวิชาการ หรือผู้มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการหรืองานวิจัย และเป็นผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งประเมินได้ว่ามีความรู้ในสาขานั้นจริง เช่น งานวิจัย ตำรา หรือสิ่งประดิษฐ์